

کتابی برای تفاهم

درباره کتاب قرآن برای کودکان و بزرگسالان، به زبان آلمانی

کوشش‌های اساسی در ملیت‌های مختلف با و نیز گفتگو میان پیروان آشنایی کودکان و و سنن و باورهای دینی دیگر است، تا از این ابتدا حس هم‌زیستی «دیگری» در آنان

یکی از راه ایجاد تفاهم میان فرهنگ‌های متفاوت ادیان گوناگون، نوجوانان با فرهنگ مردمان سرزمین‌های طریق از همان مسالمت‌آمیز در کنار تقویت شود.

به تا زگی لمیا قدور در سرزمین‌های آلمانی زبان کتابی منتشر شده است که می‌توان از آن به‌عنوان گامی هر چند کوچک برای درک و دریافت اسلام و تفاهم با مسلمانان نام برد. عنوان کتاب، قرآن برای کودکان و بزرگسالان است. لمیا قدور، کارشناس علوم تربیتی و مدرس تعلیمات دینی اسلام در دانشگاه مونستر آلمان و رابعه مولر، کارشناس علوم تربیتی و اسلام‌شناس، با گردآوری و گزینش آیاتی از قرآن، کتابی فراهم آورده‌اند که می‌تواند هم برای درس تعلیمات دینی فرزندان مهاجران مسلمان و هم برای آشنایی نوجوانان ادیان دیگر از اسلام از آن بهره گرفت. لمیا قدور، مدرس ۲۹ ساله‌ای که خود فرزند مهاجری سوری است در آلمان زاده شده و گذشته از تجارب خود در دوران تحصیل، به‌خاطر رشته

تخصصی خود، با مسایل آموزشی نسل تازه مهاجران مسلمان در کشورهای اروپایی آشناست.

او و سه خواهرش در خانواده‌ای مسلمان و با تربیتی مذهبی رشد کرده‌اند. لمیا قدور، از همان دوران کودکی با کتاب مقدس مسلمانان مألوف بوده و حتی از همان اوان کودکی آیاتی از قرآن را حفظ کرده است. خانم رابعه مولر، همکار او در ترجمه و تدوین این کتاب نیز که ملیت آلمانی دارد، با مشکلات شهروندان مسیحی آلمانی در تفاهم با سایر ادیان آشنایی دارد. او که از مسیحیت به‌دین اسلام گرویده، مدیر «انستیتوی تعلیمات بین‌الادیان» در شهر کلن است.

البته هر دو نویسنده مسلمان این کتاب معتقدند که دین امری شخصی است و هدفشان در درجه اول فراهم آوردن متنی است آموزشی بر اساس نص صریح قرآن که کودکان و نوجوانان مسلمان در کشورهای آلمانی‌زبان بتوانند از طریق آن با چهره انسانی و صلح‌دوستانه اسلام آشنا شوند.

افزون بر این پیروان ادیان دیگر را نیز که به‌خصوص در چند دهه گذشته به‌دلیل تندروها و خشونت‌گرایی‌های گروه‌های بنیادگرا، تصویری خشن و خون‌آلود از اسلام برای خود تجسم می‌کنند، با جوهره اسلام که در واقع تفاوتی اساسی با ادیانی چون یهودیت و مسیحیت ندارد، آشنا کنند.

نوآوری در تعلیمات دینی

این دو کارشناس آموزشی در تدوین و تنظیم کتاب قرآن برای کودکان و بزرگسالان دست به‌نوآوری و ابتکاری تازه زده‌اند. آنان نسبت به‌نیاز نوجوانان مسلمان که در کشورهای آلمانی‌زبان متولد شده‌اند و نیز با در نظر داشتن مسایلی که ذهن آنان را به‌خود مشغول می‌دارد، کتاب را به‌بخش‌هایی گوناگون تقسیم کرده‌اند.

عناوین بخش‌های کتاب به‌گونه‌ای است که نه تنها شهروندان آلمانی و پیروان ادیان دیگر را به‌مطالعه کتاب ترغیب می‌کند، بلکه آنان می‌توانند پرسش‌های اساسی خود را نیز درباره مسایلی چون «جایگاه زنان در اسلام»، «رابطه مسلمانان با پیروان ادیان دیگر»، «جایگاه موسی و مسیح و مریم در قرآن» و جز این‌ها را در این کتاب بیابند.

نه تنها موضوع، بلکه تمام مضامین این بخش‌ها مستقیماً از آیات قرآن گرفته شده و به‌صورتی ساده به‌زبان آلمانی ترجمه شده است. به‌این ترتیب که نویسندگان کتاب، آیاتی را که به‌موضوع هر بخش نسبت مستقیم داشته، برگزیده و به‌طور منطقی در کنار هم قرار داده‌اند. در پایان هر بخش نیز توضیحاتی برای درک بهتر به‌آن افزوده‌اند.

صفحات این کتاب، نه تنها به‌صورتی زیبا و چشم‌گیر طراحی شده و متن آیات قرآنی به‌خط عربی در کنار ترجمه آلمانی آن‌ها قرار گرفته، بلکه بیست و یک نقاشی و مینیاتور نیز که اغلب آن‌ها کار نقاشان ایرانی است، در جای جای کتاب به‌چاپ رسیده است. از میان نقاشی‌های کتاب، چند تصویر بیشتر جلب توجه می‌کند.

یکی تصویری است از قرن ۱۳ میلادی که یک مسلمان را با

یک مسیحی در زیر خیمه‌ای در حال بازی شطرنج نشان می‌دهد. در نقاشی دیگر که آن هم متعلق به‌سده ۱۳ میلادی است، دو نفر، یکی مسیحی و یکی مسلمان، در حال نواختن موسیقی‌اند. این دو نقاشی از «دوران درخشان» زمامداری مسلمانان در اندلس اسپانیا به‌یادگار مانده است که پیروان سه دین ابراهیمی - یهودیان و مسیحیان و مسلمانان - بیش از هفت قرن در کنار هم همزیستی مسالمت‌آمیز داشتند و در شکوفایی فرهنگ و هنر و دانش‌های گوناگون سهیم بودند. از این دوران به‌عنوان «عجاز اندلس» یاد می‌شود. در همین دوران بود که نخستین دارالترجمه در شهر طلیطله (تولدو) تأسیس شد و در سده‌های ۱۲ و ۱۳ میلادی بخش عظیمی از دانش و فلسفه و ادبیات یونان باستان ترجمه و بعدها به اروپای غربی انتقال یافت. شگفت آن که در نقاشی دیگر در این کتاب، عیسی مسیح (ع) سوار بر خر و محمدبن‌عبدالله (ع) سوار بر شتری در حالی به‌تصور کشیده شده‌اند که چهره هر دو به‌صورت کامل نقاشی شده است. می‌دانیم که در سنت شمایل‌نگاری مذهبی در اسلام، نقاشی چهره کامل پیامبر اسلام مجاز نیست. این تابلو متعلق به‌قرن هجده میلادی و کار هنرمندی ایرانی است.

تعلیمات دینی و تدریس قرآن در مدارس آلمان

دولت آلمان پس از سال‌ها بحث و گفت‌وگو با نهادهای مختلف دولتی و سازمان‌های غیر دولتی سرانجام به‌این نتیجه رسیده است که تعلیمات دینی و تدریس قرآن را برای دانش‌آموزان آلمانی مسلمان، به‌طور رسمی به‌دروس مدارس بیافزاید.

ولفگانگ شویبله، وزیر کشور آلمان، که پیشتر یکی از مخالفان این طرح بود، اکنون به‌جمع موافقان آن پیوسته است. البته در یک دو ایالت آلمان چند سالی است که تعلیمات دینی در مدارس به‌طور رسمی تدریس می‌شود.

تاکنون چنین بود که نسل اول مهاجران مسلمان در آلمان (اکثراً مهاجران اهل ترکیه) که معلومات دینی خود را در سرزمین پدری‌شان کسب کرده بودند، اغلب فرزندان خود را در آلمان برای فراگرفتن قرآن و سنن مذهبی به «مکتب‌خانه‌های درس قرآن» می‌فرستادند. اما دولت آلمان بر این مکتب‌خانه‌ها که به‌صورت سنتی توسط امامان جمعه مساجد اداره می‌شود، هیچ‌گونه نظارتی ندارد. با برگزاری کلاس‌های درس تعلیمات دینی برای مسلمانان در مدارس، دولت این امکان را می‌یابد که آموزگاران را آن‌گونه که می‌خواهد، آموزش دهد و بر شیوه آموزش و محتوای آن نظارت داشته باشد. گفتنی است، برخی از مکتب‌خانه‌های قرآنی به‌مکانی برای رفت و آمد گروه‌های سیاسی مذهبی تبدیل شده است و این امر دولت آلمان را نگران کرده است. و این نگرانی یکی از دلایلی بود که اغلب مخالفان آموزش درس تعلیمات دینی به‌دانش‌آموزان مسلمان در مدارس دولتی را به‌طرفدار این طرح تبدیل کرد.

انتشار کتاب‌هایی نظیر قرآن برای کودکان و بزرگسالان را می‌توان در راستای رسمی کردن درس تعلیمات دینی و فراهم آوردن کتاب‌های آموزشی مورد نیاز به‌زبان آلمانی تلقی کرد. ■